

dés törvénye szerint, melynél fogva a természet többnyire az egyszerűből mindinkább összetettebb szervezeteket alkot a Medicagok, Melilotusok viszonylag régebb eredetű fajoknak tekinthetők, mint a Trifoliumok. A szárnyas levelű fajok között pedig pl. az *Onobrychis sativa* a *Tr. pratense*rel szemben viszonylag újabb eredetű fajnak tekinthető.

(A növ. szakosztály 1917. évi március hó 14-én tartott üléséből.)

Györffy I.: Kettős pártájú terebélyes csengetyűke.

KOLOZSVÁR mellett a „Házsongárd“ részen¹ 1916 június 12-én egy jól megtermett terebélyes csengetyűkét (*Campanula patula*-t) gyűjtöttem, amely rakva volt rendellenes virágokkal.

Ezen egyetlenegy tövön az összes kinyitott virág, számszerint: 14. rendellenes volt. Rövidre fogva jellemzi e rendellenes alkotású virágokat a *kettős* párta, mindegyik virágban két, egymásba bújtatott párta-harang látható (dédoublement).

A többletet képező belső pártatölcsér minden esetben egy darabból álló, végtől-végig különvált a külső, rendes pártakörtől.

A főbb változatokat, amelyek ismétlődnek több esetben, a mellékelt ábrákban tüntettem fel.

Változatosság a belső pártakör magasságában és a párta bemetszésében van.

A belső párta vagy akkora magas, mint a külső (1., 3., 5. ábra), vagy pedig nem ér oly magassáig, szóval rövidebb mint a külső (4., 6. ábra).

A belső párta bemetszéseinek száma nem mindig egyenlő. Volt virág, amelynek külső pártája 5, belső pártája 3 metszésű, de mindkét kör metszései egyenlő magasságúak; másikonál ugyanilyen viszonyok mellett a belső pártakör metszései rövidebbek (6. ábra); másikonál a külső párta 5, a belső párta 4 metszésű, mindkét kör egyenlő magasságú:

a másik virágnál a külső párta 5, a belső párta szintén 5 bemetszésű, de rövidebb mint a külső (4. ábra)

és végül leggyakoribb eset, hogy úgy a belső, mint a külső párta 5 metszésű és mind a kettő egyenlő magasságú: 2. ábra és 1. ábra, mely utóbbinál részben elfedettek a párta bemetszései.

Eltérést mutat a két pártakör a tekintetben is, hogy hol a belső, hol a külső pártakör bemetszése nyúlik mélyebbre. A 3. ábrán p. o. olyan virágot rajzoltam le, amelynél a belső pártakör

¹ Mivel e rész kaszáló, roppant nagy sajnálatomra nem hagyhattam ott e tövet magérédeségig, hogy botanikus kertünkben tovább kultiválhassunk tulajdonsága öröklése megfigyelésének előlából.

Gy. 1.

Campanula patula kettős pártakörű virágai. 1—2. ábra: ötsallangós belső pártakör; 3. ábra: a normális pártakör bemetszése nyúlik mélyebbre; 4. ábra: belső pártakör öt rövidebb sallanggal; 5. ábra: a felesszámú pártakör bemetszése mélyebbre hatoló; 6. ábra: belső pártakör 3 rövidebb sallanggal. (Mindegyik természetes nagyságban.)

kör bemetszése ér magasabbra és a külsőé mélyebb. Az 5. rajzon viszont mélyebb bemetszésű a belső pártakör, a külső pártakör bemetszése felületesebb.

A sallangok rendszerint kétoldalas részarányosak, csak ritkább esetben szymmetriánélküliek (p. o. 6. ábránál a belső pártakör egyik sallangja) és csak egy esetben görbült ki egy sallang (4. ábra).

A virágtakaró többi köre: a K, A, G rendes.

Penzig kézikönyve¹ szerint új pártakör beiktatása a *Campanulaceak*-nál közösleges jelenség.² több fajnál említi ugyan, de éppen a *C. patula*-nál nem.³

A Penzig könyve megjelenése óta napvilágot látott teratológiai irodalomnak Just's *Botanischer Jahresbericht*-jeinek mostanáig megjelent kötetiben való utánnézése is negatívummal járt.

Nem hagyhatjuk azonban figyelmen kívül azt a ténytet, hogy a *Campanula patula*-n több más rendellenességet figyeltek már meg. Különösen érdekes eseteket ír le újabban K. V. Ossian Dahlgren,⁴ amely rendellenességek részben a változó számú csészelevelekre, a pártának különböző karély (3—4—5—7—8—9) számaira,⁵ levélalakú csészéjére,⁶ a felhasított pártá csövére⁷ vonatkoznak.

(A növ. szakosztály 1917. évi május hó 9-én tartott üléséből.)

Hollendonner F.: Az aquincumi római szövet anyaga.

1912 augusztus 12-én a Budapest melletti Szemlőhegyen, a Fajd-utca átellenében fekvő Janzer-féle telken, vízvezető csövek lefektetésekör két sír került elő; ezek közül csak egyiknek a tartalma jutott az aquincumi múzeum birtokába, mert a másikat előbb kifosztották. Mindkét sír durva mészkőlapokból készült; az ép sír fedele le volt ragasztva és benne egy női csontváz feküdt, amelynek combcsontjai között egy barnaszínű ruha foszlányai is megmaradtak. A sír elkészítéséből és mellette talált egyéb tárgyakból (két nagy üveg, üveg- és aranygyöngyökből való nyaklánc) kétséggkívíl kitűnt, hogy ez a Kr. u. III—IV. századból való aquincumi sír.⁸ A leletnek különösen ezek a ruhamaradványok adnak fontosságot. Az irodalomban ugyanis bőségesen találunk adatokat, hogy milyen volt a rómaiak ruházata, micsoda anyagot használtak a szövéshez, fonáshoz, sőt rajzok is maradtak főn a készítés módjáról, de ruhaleletre ritkán bukkantak, mert a ruha könnyen pusztul, szétporlik. A 80-as évek előtt még ritkaságszámba mentek a ruhaleletek, de a 80-as évek elejétől, 1882-től Egiptomban végzett ásátásokkor a felsőegiptomi Sakkarahból, majd Achmimból, a régiek Panoplisa-ból, a Nilus

¹ Dr. O. Penzig: Pflanzen—Teratologie II, Bd. Genua 1894.

² L. c. p. 109.

³ L. c. p. 108.

⁴ K. V. Ossian Dahlgren: Studier öfver afvikande talförhållanden och andra anomalier i blommorna hos några Campanulaarter. *Arkiv för Botanik* Band 10, No 10, H. 2, Uppsala & Stockholm. 1911. 1—24. old. Tafl. 1.

⁵ L. c. p. 8—11., 12—14.

⁶ L. c. p. 17., Fig. 9—11.

⁷ L. c. Tafl. 1., Fig. 2., 3.

⁸ Kuzsinszky B. egyetemi tanár úr szives közlése szerint.